

Zpravodaj Československého sdružení uživatelů TeXu

Jano Kula
ConTeXt Marks

Zpravodaj Československého sdružení uživatelů TeXu, Vol. 29 (2019), No. 1-4, 87–91

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/150178>

Terms of use:

© Československé sdružení uživatelů TeXu, 2019

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ*:
The Czech Digital Mathematics Library <http://dml.cz>

Přibližně deset let se můžete setkat s označením makrojazyka CON_T_EX_T MkII a MkIV. V článku vysvětlíme, co toto označení znamená a jaké rozdíly označuje.

Klíčová slova: CON_T_EX_T MkI, MkII, MkVI, MkIV, MkIX, MkXI, MkXL, MkLX, LuaMeta_T_EX

Úvod

CON_T_EX_T, makrojazyk systému _T_EX (analogicky makrojazyku L_A_T_EX), vznikl začátkem devadesátých let 20. století. Se začátkem vývoje Lua_T_EXu kolem roku 2007 bylo při psaní maker pro CON_T_EX_T potřebné rozlišovat větev, která užívala pdf_T_EX a Xe_T_EX, od větve, která užívala Lua_T_EX.

Příkazy se pro běžné uživatele nemění (výjimky se najdou a nové příkazy v MkIV přibýly), ale vnitřní mechanismy jsou, často radikálně, přepracované. V každém případě je dobré vědět, která varianta je použita, například při reportování chyb nebo při žádostech o radu.

Mark One

Číslo jedna si zpětně vysloužila dnes již neexistující varianta CON_T_EX_Tu s vnitřním rozhraním v holandštině.

Mark Two (MkII, mkii)

Varianta Mark II vznikla spolu s variantou Mark IV v době, kdy bylo potřebné rozdělit vývoj na CON_T_EX_T, který využívá pdf_T_EX nebo Xe_T_EX (MkII), a CON_T_EX_T, který využívá Lua_T_EX (MkIV).

V současnosti se ve variantě MkII už jenom opravují závažné chyby, vývoj byl ukončen. V rámci revize webu wiki.contextgarden.net budou odstraněny i návody pro MkII, protože pro nový projekt uživatel použije stabilní Lua_T_EX 1.10, a tedy CON_T_EX_T MkIV.

Mark Four (MkIV, mkiv)

Mark IV pracuje s programem Lua_T_EX a využívá možnosti jazyka Lua (tabulky Lua, nativní kódování UTF-8) v různých oblastech (podpora Opentype fontů,

komunikace s Metapostem, knihovnami, apod.). Uživatelské rozhraní CONTEXtu se v zásadě nemění. Vnitřně byla makra výrazně přepracovaná: Lua přebírá komunikaci s okolím (např. font loader), data jsou uložena v tabulkách Lua (data fontů, vstupní strom XML, struktura pomocných *.tua souborů, ...), atd. Kód těchto nízkourovňových funkcí se nachází v souborech *.mkiv a jim odpovídajících pomocných souborech *.lua.

V CONTEXtu MkIV může koncový uživatel stále používat příkazy, které najde v stručném manuálu CONTEXt, *An Excursion*, přeloženého i do češtiny. Najdou se ovšem i výjimky, a proto, začínáme-li s CONTEXtem, použijeme aktualizovanou verzi CONTEXt *Mark IV, An Excursion*.

Některé příkazy byly rozšířeny o nové parametry a vznikly i příkazy nové, které v Mark II nenajdete. Buď jsou to příkazy, které využívají Lua (`\startluacode`, `\stopluacode`, `\ctxlua`, ...), nebo příkazy ze zásadně přepracovaných oblastí, např. definice rodin písma a jejich OpenType vlastností (features).

Mark Six (MkVI, mkvi)

MkVI je drobným rozšířením MkIV, které přidává jediné vylepšení: umožňuje psát makra s pojmenovanými parametry. Jinak se v ničem neliší od MkIV.

V prvním řádku souboru musí být uvedeno, že se jedná o soubor užívající variantu MkVI (`% macros=mkvi`). Druhou možností je soubor pojmenovat s koncovkou *.mkvi, což je obvyklé v distribuci CONTEXt.

Uvedeme fiktivní makro pro zapisování poznámek s možností uvedení *Data a Kategorie*.

```

1  % macros=mkvi
2  \def\Poznamka[#parametry]#obsah%
3      {\getparameters[Poznamky][Datum=ASAP,Kategorie=,#parametry]
4       % vysadíme text, kde už máme definované příkazy, s prefixem
5       % Poznamky
6       {\bf\PoznamkyDatum} {\it\PoznamkyKategorie} {#obsah}\par}
7
8  \starttext
9  \Poznamka[] {Zařídít dovolenou}
10 \Poznamka[Kategorie=CSTUG] {Dopsat článek}
11 \Poznamka[Datum=28. 10. 2019,Kategorie=CSTUG] {Odeslat článek}
12 \Poznamka[Datum=10. 11. 2019,Kategorie=CSTUG] {Přečíst recenzi}
13 \stoptext

```

ASAP Zařídít dovolenou

ASAP *CSTUG* Dopsat článek

28. 10. 2019 *CSTUG* Odeslat článek

10. 11. 2019 *CSTUG* Přečíst recenzi

Na rozdíl od L^AT_EXu jsou v tomto případě hranaté závorky součástí makra, není to nepovinný parametr. Příkaz `\def` je zde primitivem `\def`, jak jej známe z *T_EXbooku*. V definici makra můžeme uvést výchozí hodnoty (parametr *Kategorie*). Poznámky v příkazu `\getparameters[Poznámky][...]` je libovolný prefix, který při použití bude prefixem každého pojmenovaného parametru (`\PoznámkyDatum`, `\PoznámkyKategorie`). Počet pojmenovaných parametrů není omezen.

Mark Nine (MkIX, mkix)

Verze MkIX, další rozšíření MkIV, umožňuje používat procesní instrukce (`<?lua ...?>`) ve zdrojovém souboru.

```

14  % macros=mkix
15  \starttext
16  \bTABLE
17      <?lua for i=1,20 do ?>
18      \bTR
19      <?lua for j=1,5 do ?>
20      \bTD
21          cell (<?lua inject(i) ?>,<?lua inject(j)?>)
22      \eTD
23      <?lua end ?>
24      \eTR
25      <?lua end ?>
26  \eTABLE
27  \stoptext

```

Na rozdíl od vykonání příkazu jazykem Lua během sazby (`\cxtlua...`) se tyto procesní instrukce vykonávají preprocesorem již při načítání souboru a vytváří tak vstupní soubor.

Mark Eleven (MkXI, mkxi)

Mark MkXI je kombinací verze s pojmenovanými parametry (MkVI) a verze s procesními instrukcemi (MkIX).

Mark Fourty (MkXL, mkxl) & Mark Sixty (MkLX, mklx)

Po deseti letech vývoje LuaT_EX, který měl být v maximální možné míře zpětně kompatibilní s pdfT_EXem i původním T_EXem (obsahuje stejné primitivní příkazy a přidává jich několik navíc), dosáhl kýženeho stavu. Na LuaT_EXu jsou

závislá makra `CONTeXT`u i mnoho nových balíčků `LaTeX`u a při dalším vývoji bylo potřebné brát ohled na zpětnou kompatibilitu. To znemožňovalo odvážnější experimenty.

Proto začal Hans Hagen v roce 2018 s vývojem nového programu `LuaMetaTeX` (LMTX, neboli `LuaTeX 2.0`). LMTX je spojením `TeX`u, `Metafontu` a jazyka `Lua 5.4`. **X** může znamenat XML, ale také `experiment`, jak je libo. Používá ho pouze makrojazyk `CONTeXT`. Soubory specifické pro LMTX mají koncovky `*.mkx1` a `*.mk1x` a jsou v nich makra, která využívají nové primitivní příkazy `LuaMetaTeX`u.

MkXL je analogií MkIV a MkLX analogií MkVI (umožňuje psát makra s pojmenovanými parametry).

Závěr

Kdo hodlá nasadit `CONTeXT` v produkčním prostředí, použije verzi MkIV (MkVI, MkIX), která pracuje nad dlouhodobě stabilním `LuaTeX`em 1.10.

Kdo rád testuje nebo experimentuje, stáhne si a zkompiluje `LuaMetaTeX`. Kompilace je jednoduchá a distribuce obsahuje všechny potřebné soubory. Možná dříve, než vyjde tento článek, budou kompilované binární soubory součástí minimální (beta) distribuce `CONTeX`u pro nejpoužívanější platformy.

Verze makrojazyka `CONTeXT` shrnujeme v Tabulce 1. Že jsme některá čísla vynechali nebo přeskočili rovnou na verzi XL a LX? Názvy se musí také dobře vyslovovat a musí i dobře vypadat, v číslování logiku nehledejte.

Mimochodem: v distribuci `CONTeXT` se používá analogická konvence pojmenování souborů i pro `Metapost` (`*.mpii`, `*.mpiv`, `*.mplx`, `*.mpx1`).

Tabulka 1: Verze makrojazyka `CONTeXT`

Program	<code>CONTeXT</code>	Rozšíření
<code>pdfTeX</code>	Mark I	
<code>pdfTeX</code> , <code>XeTeX</code>	Mark II	
<code>XeTeX</code>	Mark III	
<code>LuaTeX</code>	Mark IV	
<code>LuaTeX</code>	Mark VI	pojmenované parametry
<code>LuaTeX</code>	Mark IX	procesní instrukce
<code>LuaTeX</code>	Mark XI	pojmenované parametry a procesní instrukce
<code>LuaMetaTeX</code>	Mark XL	
<code>LuaMetaTeX</code>	Mark LX	pojmenované parametry

Články

- HAGEN, Hans, 2016a. *LMX Templates* [online] [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <http://www.pragma-ade.nl/general/manuals/templates-mkiv.pdf>.
- HAGEN, Hans, 2016b. MkII–MkIV. *TUGboat* [online]. Roč. 27, č. 2, s. 219–227 [cit. 2019-12-02]. ISSN 0896-3207. Dostupné z: <https://www.tug.org/TUGboat/tb27-2/tb87hagen-context.pdf>.
- HAGEN, Hans, 2019a. *CONTEX_T LMTX: Following Up* [online] [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <http://www.pragma-ade.nl/general/manuals/followingup.pdf>.
- HAGEN, Hans, 2019b. *CONTEX_T LMTX*. *TUGboat* [online]. Roč. 40, č. 1, s. 34–37 [cit. 2019-12-02]. ISSN 0896-3207. Dostupné z: <https://www.tug.org/TUGboat/tb40-1/tb124hagen-lmtx.pdf>.

Manuály

- OTTEN, Ton, 2017. *CONTEX_T MarkIV: An Excursion* [online] [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <http://www.pragma-ade.nl/general/manuals/ma-cb-en.pdf>.
- OTTEN, Ton; HAGEN, Hans, 1999. *CONTEX_T: An Excursion* [online] [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <http://www.pragma-ade.nl/general/manuals/mp-cb-en.pdf>.

Software

2019. *ConTeXt Standalone* [online] [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: https://wiki.contextgarden.net/ConTeXt_Standalone.
2019. *Installing CONTEX_T LMTX* [online] [cit. 2019-12-02]. Dostupné z: <http://www.pragma-ade.nl/install.htm>.

Summary: CONTEX_T Marks

For approximately ten years now, we recognize the separation of the CONTEX_T format into CONTEX_T MkII and CONTEX_T MkIV. In this article, I will explain the naming and the differences between CONTEX_T formats.

Keywords: CONTEX_T MkI, MkII, MkVI, MkIV, MkIX, MkXI, MkXL, MkLX, LuaMetaTeX

Jano Kula